

TER INFORMATIE

Aan: Departementaal Beleidsteam

Voortgezet Onderwijs

T

Primair Onderwijs

T

Datum

08 april 2020

Referentie

Bijlagen

Kopie voor

Reeds afgestemd met

Aantal pagina's

nota

Overwegingen voor transitie scenario's:
heropening scholen funderend onderwijs

Doel

Advisering over transitie naar heropening scholen in het funderend onderwijs.

Toelichting

- Voor de afweging t.a.v. heropening zijn van belang: 1) gezondheid, 2) effecten op de economie en samenleving, 3) onderwijskundige effecten, 4) draagvlak bij instellingen en personeel, 5) praktische consequenties/haalbaarheid. *In een eventuele volgende versie van deze notitie (wanneer het RIVM hier nader naar heeft kunnen kijken) kunnen de opties getoetst worden aan deze criteria.*
- De maatschappelijke impact van het gesloten houden van de scholen is dermate groot dat de scholen zo vroeg als mogelijk en verantwoord is, geopend moeten worden. Het aantal betrokken mensen bij het funderend onderwijs (200.000 fte aan leraren en 2,4 miljoen leerlingen en hun ouders) is groot.
- Uitgangspunt is en blijft echter dat de volksgezondheid in brede zin en hierbij de gezondheid van leerlingen, leraren en andere betrokkenen niet in het geding is.
- Het hervatten van werkzaamheden in de kinderopvang en het (met name basis)onderwijs geldt als haast randvoorwaardelijk om ook weer maatregelen te kunnen afschalen in andere sectoren. Zo lang kinderen nog verplicht thuis opgevangen moeten worden, kunnen ook hun ouders niet op normale manier hun werk hervatten, wat nodig is voor herstel van de economie.
- Er ligt nu veel druk op ouders om zelf hun kinderen op te vangen en te ondersteunen met schoolwerk en tegelijkertijd om vanuit huis te werken. Het langdurig uitvallen van fysiek onderwijs komt de kwaliteit van het onderwijs niet ten goede en kan zorgen voor meer drop-outs (en daarmee op lange termijn een daling van menselijk kapitaal). Dit effect zal zich waarschijnlijk sterker voordoen bij kwetsbare groepen, waardoor ook de kansengelijkheid onder druk komt te staan.
- Onderwijs en kinderopvang zijn sectoren met een grote indirecte impact op productiviteit en welzijn, en met, volgens de huidige inzichten, lage risico's ten aanzien van verspreiding van het virus.

- Als de scholen weer open gaan moet rekening worden gehouden met de vraag naar de gezondheidsrisico's bij kinderen / jongeren (onderzoek/uitspraak RIVM), de (mogelijke) maatschappelijke onrust hierbij en de uitvoerbaarheid van het scenario voor zowel scholen als ouders. Geruststelling en een onderbouwing over de volksgezondheid vanuit hoek van RIVM/Outbreak Management Team (OMT) ('een witte jas') is een voorwaarde om de scholen weer te kunnen openen.

a) Welke huidige Covid-19 maatregelen raken de sector direct en indirect?

Direct:

- Sluiting van de scholen, waardoor
  - het onderwijs in principe op afstand moet worden verzorgd,
  - ook kinderen van onderwijspersoneel thuiszitten, wat de effectiviteit van het afstandsonderwijs raakt, door combinatie van arbeid-/zorgtaken
- Thuis blijven bij bepaalde gezondheidsklachten, waardoor een deel van het onderwijspersoneel ook thuis moet blijven.
- 1,5 meter afstand houden, bijvoorbeeld tijdens de afname van schoolexamens en bij het ophalen van schoolwerk door ouders.
- Samenscholingsverboden vanaf 12 jaar

b) Wat is er aan mitigerende maatregelen en communicatie nodig als alle maatregelen om Covid-19 te beheersen vanaf 29 april komen te vervallen?

Heldere en eenduidige communicatie van zowel overheid als onderwijsorganisaties, dat de maatregelen zijn opgeheven en het volgens deskundigen veilig is om weer naar school te komen. Dit om te voorkomen dat ouders hun kinderen toch nog thuis laten terwijl het onderwijs niet meer op afstand maar alleen fysiek plaatsvindt en om te voorkomen dat leraren het onvoldoende veilig vinden om les te geven.

Vanuit de VO-raad wordt verzocht niet voor dit scenario te kiezen. Zij prefereren een gefaseerde heropening, mede gelet op de mogelijkheid dat de opening weer teruggedraaid wordt (dat er toch weer strengere maatregelen komen, wanneer het aantal coronabesmettingen weer sterk stijgt).

c) Wat is er aan mitigerende maatregelen en communicatie nodig als één of een deel van de maatregelen gehandhaafd blijft (denk met name aan de 1,5 meter afstand houden en hygiënevoorschriften)?

Wanneer een deel van de maatregelen gehandhaafd blijft, kunnen scholen gefaseerd heropend worden. Stapsgewijs kunnen steeds meer leerlingen in de gelegenheid worden gesteld om naar school te gaan, afhankelijk van de adviezen van RIVM. Dit betekent een periode met een hybride vorm van onderwijs: deels fysiek op school, deels op afstand. Ook hier geldt nadruk op heldere en eenduidige communicatie van zowel overheid als onderwijsorganisaties over de maatregel tot gefaseerde opening die volgens deskundigen veilig is.

Gefaseerde heropening kan mogelijk gemaakt worden door inzet op:

- Algemene voorschriften voor hygiëne en bescherming.
- Algemene voorschriften voor afgeslankt onderwijs met oog op de 1,5 meter afstand.
- Duidelijke kaders van overheid en RIVM waarbinnen scholen hun onderwijs moeten/kunnen vormgeven.

- Aanvullende richtlijnen die al naar gelang de lokale situatie kunnen worden ingezet.

Datum
7 april 2020

Voor de fasering van de heropening van de scholen in het funderend onderwijs, zou onderscheid gemaakt kunnen worden in:

1. Leerlingen (zie operationele opties verderop)
2. Regio's_(besturen in overleg met veiligheidsregio's bepalen in mei hoe 'ver' scholen open gaan)

We adviseren om in ieder geval te gaan voor 1: onderscheid in leerlingen. Fasering in regio's is alleen mogelijk op basis van harde adviezen van het RIVM, die we nu nog niet hebben.

Operationele opties voor onderscheid in leerlingen

Hieronder worden opties gegeven voor de situatie dat scholen opengaan voor ongeveer de helft van de leerlingen.

Bij alle opties is het van belang om zorg te dragen voor:

- Heldere en eenduidige communicatie.
- Voorrang voor kwetsbare leerlingen en leerlingen met ouders in vitale beroepen.
- Goede opvang van de twee hiervoor genoemde groepen in de meivakantie.
- Voldoende leraren of tijdelijk anderen die het onderwijs kunnen verzorgen. Met name bij het VO zijn er zorgen over het besmettingsgevaar van kinderen (vanaf 12 jaar dus, wat vooralsnog voor speeltuinen wordt geadviseerd) en het lerarenkorps dat ouder is dan in het PO.
- Blijvende inzet op digitale ondersteuning bij het afstandsonderwijs.
- Inzet op in ieder geval (en bij optie 4: alleen) de kern van het curriculum, ofwel niet te veel vragen van scholen en leraren.
- De scholen worden alleen voor gezonde leerlingen opengesteld.
- BSO op reguliere openingstijden (voor- en na school) open, anders teveel toestroom gedurende de dag.
- Verspreide breng- en haaltijden (PO) en duidelijkheid over wat van ouders verwacht wordt.
- Het kunnen afnemen van schoolexamens (VO).
- Scholen zullen een hygiëneplan moeten opstellen en deze bijv. een week voor de opening te laten goedkeuren door de GGD.
- Leerlingenvervoer: hoe meer leerlingen naar school gaan, hoe lastiger het wordt om in georganiseerd vervoer 1,5 meter afstand in acht te nemen.

SZW vindt een gefaseerde openstelling lastig te realiseren en heeft de voorkeur voor in één keer opengaan: de kinderopvang is immers een private markt met private contracten. Daarmee kan niet 'van hogerhand' onderscheid gemaakt worden tussen verschillende betalende klanten en ook een vorm van compensatie zoals nu gebeurt is op individueel niveau lastig uitvoerbaar. Een generieke compensatie lijkt te kunnen (is men nu mee bezig), en zou wellicht omgezet kunnen worden in halve compensatie.

Optie 1. Alleen leerlingen in de onderbouw PO, het gehele SO en VSO en de (voor-)eindexamenklassen VO gaan naar school.

- Ter vergelijking: in Denemarken wordt vanaf 15 april begonnen met de onderbouw PO.
- + Brengt de leerlingen naar school die het meeste baat hebben bij onderwijs op school.
- In SO en VSO wordt meer gebruik gemaakt van georganiseerd leerlingenvervoer.

Optie 2. Klassen splitsen (bijv. op alfabet), leerlingen gaan om de dag naar school.

- Leerlingen mogen over twee weken dus maandag, woensdag, vrijdag, dinsdag, donderdag naar school.
  - Alleen op deze dagen hebben de leerlingen recht op buitenschoolse opvang (als ze dat volgens hun contract ook hebben).
- + Beste effecten op productiviteit werkende ouders.
- + Komt het dichtst in de buurt van volledig onderwijs.
- + Vanuit de ouderorganisaties (kinderopvang en onderwijs) is er in een eerste reactie een soortgelijk scenario geopperd.
- Druk op leraren: klas en afstandsonderwijs tegelijk.
- Heeft strakke uitwerking nodig.
- Vraagt van ouders flexibiliteit in verdeling arbeid/schoolbegeleiding/zorgtaken.

Optie 3. De helft van de leerjaren gaat naar school.

- De aanwezige leerlingen zitten verspreid over de klaslokalen. Bijvoorbeeld in PO groep 1, 3, 5 en 7 krijgt alleen afstandsonderwijs en groep 2, 4, 6 en 8 mag fysiek naar school (en worden verspreid over alle leraren, dus ook die van de groepen die thuis zitten)
- + Overzichtelijk.
- Minder effect op productiviteit werkende ouders, wanneer zij kinderen hebben in verschillende leerjaren.
- Veel druk op leraren.

Optie 4. Alle leerlingen gaan elke dag fysiek naar school. De helft van de leerlingen gaat altijd in de ochtend en de andere helft altijd in de middag

- + Brengt rust en structuur
- + Minder belasting voor leraren
- Slechts de kern van het curriculum kan worden behandeld.
- In deze optie wordt het meest gehaald en gebracht.
- Ingewikkeld qua opvang, aanpassen openingstijden legt mogelijk druk op BSO en pedagogisch medewerkers
- Vraagt om flexibiliteit van ouders.

Naast deze opties kunnen op schoolniveau maatregelen genomen worden zoals:

- Leraren wisselen van lokaal i.p.v. leerlingen, waar mogelijk (VO).
- Verspringende lesroosters (klassen beginnen op verschillende tijdstippen).
- Gedragsregels over 1,5 meter afstand (aangegeven looppaden), hygiëne (verplicht gebruik contactloze desinfectiedispensers bij ingang) en bescherming (verplicht handschoenen dragen door leerlingen)

Bij dit type maatregelen is het aan de scholen / schoolbesturen om te doen wat in hun situatie nodig is. Eventueel kunnen formats, goede voorbeelden etc. gedeeld worden.

Vragen in verband met gezondheidsrisico's

Datum
7 april 2020

- In hoeverre is er grond om af te wijken van de 1,5 meter bij kinderen?
- Zijn er daarbij verschillen tussen leeftijden?
- Hoe zit dat wat betreft contact tussen leraar en leerlingen?
- Zijn er (door RIVM) richtlijnen te formuleren ten aanzien van de afstand op het schoolplein, door de school en in de klas?
- Is er daarbij een verschil tussen leerlingen en leraren?
- Zijn er (door RIVM) richtlijnen te formuleren ten aanzien van de hygiëne en bescherming?
- Met welk pakket aan specifieke richtlijnen is het verantwoord om de scholen te heropenen?
- In hoeverre moet er rekening gehouden worden met de verkeerstromen die gepaard gaan met heropening?
- Is er daarbij een onderscheid te maken naar regio, leeftijd, sector?

NB. Op 8 april is met het RIVM gesproken over het concept van deze notitie. Hieruit bleek dat de denklijnen uit deze notitie in lijn zijn met het onderzoek dat zij doen en de adviezen die zij kunnen geven. Het RIVM gaat aan de slag met deze scenario's en vragen, zodat op basis van de antwoorden hierop een keuze voor (de verdere uitwerking) van een optie gemaakt kan worden.

d) Zijn er kwetsbare groepen of onderdelen van de sector waar specifieke mitigerende maatregelen of extra aandacht in de communicatie voor nodig zijn?

- Kwetsbare leerlingen
- Leerlingen met ouders in vitale beroepen
- Leerlingen die schoolexamens moeten doen
- Leerlingen die met overlijden in de familie te maken hebben gehad

e) Met welke partijen is er overleg nodig?

- RIVM
- PO Raad
- VO-raad
- Vertegenwoordigers leraren
- Vertegenwoordigers cluster 1 t/m 4
- Ivho
- DUO
- Ministerie van SZW
- Ministerie van EZK
- Slachtofferhulp / School en Veiligheid
- VNG
- Gemeenten ivm mogelijk moeten doorgaan van 24/7 noodopvang:
  - Locaties nodig
  - personeel nodig
  - financiering nodig

Afstemming met deze partijen is bij alle varianten van heropening nodig. De VO-raad heeft al input geleverd t.b.v. deze nota, en is daarom in de tekst al genoemd.

f) Aandachtspunten in communicatie

Afhankelijk van het gekozen scenario is er een aantal belangrijke aandachtspunten voor de communicatie:

- Veiligheid: uitkomsten van RIVM-onderzoek(en) of uitspraak van RIVM op dit vlak en wat doet dat in relatie daarmee voor eventuele

maatschappelijke onrust? Er is een 'witte jas' vanuit OMT of RIVM nodig om ouders en leraren gerust te stellen dat het veilig is om weer naar school te gaan.

Datum
7 april 2020

- Eenduidigheid, uitvoerbaarheid en duidelijkheid: des te meer uitzonderingen, des te moeilijker de communicatie.
- Fasering: bij keuze voor fasering van leerlingen; reden voor keuze duidelijk communiceren. Waarom mag het ene kind wel naar school en het andere niet?
- Rust: wat is de periode van de nieuwe maatregelen (t/m zomervakantie?) zodat er rust ontstaat voor ouders en scholen.